

УДК 378.091.3:81'243:811.111

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi53.432>

Микитенко Н. О.*,
 orcid.org/0000-0003-4975-4404
 Котловський А. М.*,
 orcid.org/0000-0001-6320-0235

АСПЕКТИ ЗМІСТУ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІКИ

У статті обґрунтовано аспекти змісту формування англomовної лексичної компетентності в говорінні у майбутніх фахівців з економіки з урахуванням сутності і структури цієї компетентності. До структури лексичної компетентності в говорінні майбутніх економістів віднесено: лексичні знання, рецептивні й репродуктивні лексичні навички та лексичну усвідомленість. Доведено доцільність здійснення аналізу професійного дискурсу фахівців з економіки, здійснено такий аналіз і враховано його результати в змісті формування лексичної компетентності в говорінні. Визначено, що на лексичному рівні англomовний економічний дискурс характеризується наявністю загальноекономічної й вузькоспеціалізованої термінологічної лексики, міжгалузевої термінологічної лексики, стійких термінологічних зворотів, професійних ідіом, аббревіатур економічної галузі, термінологічних неологізмів, «похідних» термінів, іношомовних запозичень, вербальних виразів цифрових і формульних показників, лексичних синонімів, графічних формотворень. До предметного компоненту змісту формування в майбутніх економістів англomовної лексичної компетентності в говорінні віднесено: домінантні сфери й види усного професійно орієнтованого спілкування економістів, професійні ролі економістів, комунікативні ситуації усного професійного спілкування економістів, комунікативні цілі й наміри, лексичні знання, мовний матеріал, невербальні засоби комунікації, теми, проблеми і тексти, навчальні стратегії. Процесуальний компонент змісту формування англomовної лексичної компетентності в говорінні охоплює рецептивні й репродуктивні лексичні навички; вправи для розвитку лексичних навичок, знання про лексичні навички, уміння діалогічного й монологічного усного мовлення, вправи для розвитку умінь говоріння, знання про уміння говоріння, навички й уміння оперування лінгвосоціокультурним матеріалом, вправи для оволодіння лінгвосоціокультурним матеріалом, відповідні знання, уміння оперування комунікативними, компенсаторними й навчальними стратегіями, вправи для оперування комунікативними, компенсаторними й навчальними стратегіями, відповідні знання.

Ключові слова: англomовна лексична компетентність, лексичні знання, лексичні навички, лексична усвідомленість, говоріння, майбутні фахівці з економіки, зміст навчання, предметний аспект, процесуальний аспект.

Постановка проблеми. Формування та розвиток лексичної компетентності передбачає формування знань лексичних одиниць, активного й пасивного словникового запасу, формування рецептивних навичок сприйняття та репродуктивних навичок уживання лексики відповідно до теми й комунікативної ситуації.

Аналіз досліджень. Характеристики економічного дискурсу активно представлені в наукових розвідках (С. Боднар [3], Н. Ковальська [6], К. Лут [7] та ін.). Особливості змісту формування лексичної компетентності у видах мовленнєвої діяльності досліджували О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька [9], І. Задорожна [5], В. Терещук [20] та ін.

Мета статті – обґрунтувати аспекти змісту формування лексичної компетентності в говорінні у майбутніх фахівців з економіки.

*© Микитенко Н. О.

*© Котловський А. М.

Відповідно до мети визначено такі завдання дослідження:

- визначити компоненти предметного аспекту змісту формування лексичної компетентності в говорінні у майбутніх фахівців з економіки;
- визначити компоненти процесуального аспекту змісту формування такої лексичної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Англomовну лексичну компетентність у говорінні майбутніх економістів трактуємо як здатність фахівців економічного профілю використовувати лексичні одиниці (зокрема терміни) у процесі реалізації такої складової англomовної усномовленневої діяльності, як говоріння.

Структуру лексичної компетентності в говорінні майбутніх економістів складають лексичні знання, рецептивні й репродуктивні лексичні навички та лексична усвідомленість.

Визначальним чинником формування змісту навчання є його мета. У контексті нашого дослідження метою навчання є формування у студентів – майбутніх економістів – англomовної лексичної компетентності в говорінні.

Студенти у процесі вивчення іноземної мови для спеціальних цілей під час опрацювання нового навчального матеріалу звертають увагу насамперед на значення невідомих лексичних одиниць, зокрема термінів. К. Ренгем-Бріггс наводить такі статистичні дані: носій мови (середньостатистичний британець) використовує до 40 000 слів, але він / вона володіє сотнями тисяч словосполучень. Пасивний словниковий запас осіб, які вивчають іноземну мову, налічує значно більшу кількість окремих лексичних одиниць, аніж словосполучень [21].

Відтак вивчення іноземної мови в контексті оволодіння іншомовними дискурсами набуває особливої актуальності.

Вирізняють два види контекстів: лексичний та синтаксичний. Лексичний контекст виявляє однозначне значення терміна чи його форми засобами лексичних значень сусідніх слів незалежно від їх синтаксичної функції.

Основою синтаксичного контексту є синтаксична конструкція, а не лексичне значення слів – елементів цієї конструкції.

В усному мовленні нечасто зустрічаються «чисті» контексти. Зазвичай ми маємо справу зі змішаними лексико-семантичними контекстами і при визначенні значення слова-терміна враховуємо як синтаксичну конструкцію, так і лексичне значення слів-елементів цієї конструкції.

Як уже традиційно складається в методиці навчання іноземних мов для спеціальних цілей, у процесі формування відповідних компетентностей доцільно здійснювати аналіз професійного дискурсу фахівців певних спеціальностей і враховувати результати цього аналізу в змісті формування таких компетентностей.

Науковці визначають дискурс як:

- сукупність мовленнєво-мисленнєвих дій комунікантів, що передбачають пізнання, осмислення і презентацію світу мовцем й осмислення мовної картини світу адресанта слухачем;
- складну єдність мовної форми, значення та дії, яку можна схарактеризувати поняттями комунікативної події / комунікативного акту;
- когнітивний процес, пов'язаний із мовотворенням, породженням висловлювання;
- мову, організовану відповідно до структур, притаманних висловлюванням представників різних сфер соціального життя [1].

Також економічний дискурс можна визначити як:

- сукупність мовленнєвих актів під час аналізу й опису економічних процесів;
- різновид ділової комунікації, що реалізується в економічній сфері у процесі спілкування з керівництвом, колегами, партнерами, підприємцями, замовниками, споживачами й спрямована на розв'язання економічних проблем, пошук шляхів

урегулювання проблемних ситуацій, вирішення виробничих питань, у ситуаціях впливу на ухвалення рішень.

Науково обґрунтованим вважаємо поділ дискурсів на типи за сферами спілкування. Так, до сфери соціальної діяльності можна віднести політичний, журналістський, юридичний, економічний та ін. Дискурси [7, с. 76]. Дж. Адам (J. Adam), Дж. Бронкарт (J. Bronckart) та ін. поділяють ці типи дискурсів на підтипи, що є аналогічними типам текстів [15; 16]. До прикладу, журналістський дискурс включає репортаж, передову статтю, хроніку тощо [7, с. 76]. Жанрова типологія економічного дискурсу охоплює як усні, так і письмові тексти, а також фрагменти текстів, які відбивають економічні реалії (монографії, аналітичні статті, автореферати, доповіді, тези та ін. – науково-академічний дискурс; підручники, методичні рекомендації, конспекти лекцій, пояснення, опитування та ін. – науково-дидактичний дискурс; словники, довідники, енциклопедії, довідково-інформаційні видання – науково-довідниковий дискурс; журнальні статті, книги, брошури, коментарі, репортажі прес-центрів, ділові новини – науково-популярний дискурс) [6; 7].

Ф. Бацевич вважає такий розподіл жанрів умовним, оскільки межі жанрів у реальному спілкуванні є розмитими, адже жанри перетинаються периферійними зонами [1, с. 32].

Ключовими ознаками економічного дискурсу є мета та учасники акту спілкування [6]. Мета економічного дискурсу – повідомлення знань про економічні феномени, їх властивості та якості, представлення інформації про стан економіки, формування ставлення до подій та заохочення до дій. Учасниками економічної комунікації стають фахівці з економіки та всі, хто цікавиться економічними питаннями [7]. С. Боднар вважає, що економічний дискурс поєднує ознаки інституційного й персонального типів дискурсів: «Різновидом інституційного дискурсу, який співвідноситься з діяльністю майбутніх економістів, є діловий дискурс» [3].

На лексичному рівні англomовний економічний дискурс характеризується наявністю [3]:

- термінів сфери економіки та інших галузей господарської діяльності (напр., demand, resources, landings);
- міжгалузевих термінів (напр., benefits, funds, costs);
- стійких термінологічних зворотів (напр., good value, competitive advantage);
- професійних ідіом (напр., glass ceiling, angel investors, setbacks, gravity train);
- абрeвіатур економічної галузі (напр., BOP, VAT, P&L);
- вузькоспеціалізованих термінологічних неологізмів (напр., basket case, bear hug, alpha consumers);
- «похідних» термінів (напр., disposable, indebtedness);
- іношомовних запозичень (напр., coupon, import, rent, embargo);
- цифрових і формульних показників, які трансформуються у вербальні вирази;
- синонімів із нейтральною забарвленістю (напр., to obtain, to gain, to acquire, to receive);
- графічних формотворень.

Саме тому володіння фаховою лексикою, зокрема економічною термінологією, є вагомим аспектом формування англomовної лексичної компетентності в говорінні у студентів економічних спеціальностей.

У процесі конструювання змісту формування в майбутніх економістів лексичної компетентності в говорінні потрібно враховувати особливості усного професійно орієнтованого спілкування економістів, зокрема говоріння як продуктивного виду мовленнєвої діяльності, який реалізується у формі монологу або діалогу й уможливорює обмін інформацією у професійно орієнтованому спілкуванні.

Для усного економічного дискурсу характерні парні (бесіда, домовленість, розпитування (інтерв'ю), дискусія) і групові (ділова бесіда, дискусія, диспут, дебати)

діалоги. До мовленнєвих умінь діалогічного мовлення належать уміння ініціювати й закінчувати діалог, підтримувати спілкування, використовуючи мовленнєві кліше, розширювати запропоновану співрозмовником тему розмови, вживати стягнені форми, характерні для діалогу, запитувати інформацію, комбінувати репліки згідно з комунікативним наміром, адекватно реагувати на репліки, емоційно забарвлювати діалог, вести бесіду з кількома особами відповідно до комунікативної ситуації в межах професійної тематики [9].

Типологія монологічних висловлювань включає доповідь, презентацію, звіт, опис, розповідь. До умінь монологічного мовлення належать такі: уміння об'єднувати мовленнєві зразки на основі логічних схем, уміння чітко й достатньо повно висловлюватися відповідно до комунікативних ситуацій, уміння в межах певної теми правильно використовувати мовний матеріал (лексичний, граматичний), уміння оптимально використовувати раніше вивчений матеріал відповідно до рівня навченості в нових комунікативних ситуаціях [там само].

Науковці виокремлюють предметний і процесуальний аспекти змісту навчання іноземних мов [5, с. 137; 9, с. 100–110]. Ідентичні аспекти (предметний і процесуальний) виокремлюємо й у змісті формування лексичної компетентності в говорінні у майбутніх фахівців з економіки.

З урахуванням результатів досліджень науковців [9, с. 100–109] вважаємо, що предметний компонент змісту формування англомовної лексичної компетентності в говорінні у майбутніх фахівців з економіки окреслює:

- сфери усного професійно орієнтованого спілкування фахівців з економіки: особистісну (посадові обов'язки, режим дня на роботі, стосунки в колективі, проблемні ситуації та ін.), професійну (облік і аудит, фінанси і кредит, економіка підприємства, статистика, маркетинг, менеджмент, економічна кібернетика);

- професійні ролі фахівців з економіки: дослідження ринків і фінансових потоків, фінансове планування, планування бюджету організації, планування діяльності підприємства, управління фінансово-господарською діяльністю, розподіл ресурсів, контроль ефективності використання ресурсів, розподіл грошових потоків, аудит, бухгалтерський облік, пошук й опрацювання інформації про економічні явища та процеси, оцінку ефективності економічної діяльності, визначення шляхів підвищення ефективності економічної діяльності, складання рейтингів, економічних обґрунтувань, підготовку аналітичних звітів, анотацій і оглядів [4];

- види усного професійно орієнтованого спілкування фахівців з економіки (монолог / діалог);

- комунікативні ситуації усного професійного спілкування фахівців з економіки: ведення переговорів, публічні виступи на нарадах, ознайомлення з результатами аналітичних операцій, проведення аудиту, звіт про результати аудиту, ведення діалогу з колегами, організацію роботи в колективі та ін. [12; 18; 19];

- комунікативні цілі й наміри, досягнення яких передбачає використання комунікативних стратегій інформування, самопрезентації, презентації, переконання, аргументації, спонукання, конфронтації, компромісу [17, с. 48] та компенсаторних стратегій [8; 11];

- лексичні знання – звукової та графічної форми слів загальної і галузевої лексики, термінів-слів і термінів-словосполучень, семантики слів, здатності слів мати синоніми, антоніми, омоніми, пароніми, стилістичної і соціокультурної забарвленості, схожостей і розбіжностей у лексичних системах рідної та англійської мов;

- мовний матеріал: лексичні одиниці (зокрема професійна лексика, терміни), лінгвосоціокультурний матеріал (норми і правила мовної поведінки, стратегії та моделі усного професійно орієнтованого спілкування, правила проведення зустрічей та перемовин, основи міжкультурного спілкування);

- засоби невербальної комунікації: жести, міміку, контакт очей та ін.;

– теми, проблеми, тексти;
 – навчальні стратегії (пошуку, ідентифікації, аналізу інформації, оволодіння лексикою, запам'ятовування, та ін.).

Процесуальний компонент змісту формування англomовної лексичної компетентності в говорінні у майбутніх економістів включає:

- лексичні навички: рецептивні й репродуктивні;
- вправи для розвитку лексичних навичок;
- знання про лексичні навички;
- мовленнєві уміння, у контексті нашого дослідження – говоріння, а саме: діалогічного й монологічного мовлення;
- вправи для розвитку умінь говоріння;
- знання про уміння говоріння;
- навички й уміння оперувати лінгвосоціокультурним матеріалом;
- вправи для оволодіння лінгвосоціокультурним матеріалом, відповідні знання;
- уміння оперування комунікативними, компенсаторними й навчальними стратегіями;
- вправи для оперування комунікативними, компенсаторними й навчальними стратегіями, відповідні знання.

Висновки. Здійснений аналіз дозволяє констатувати, що опрацювання студентами включеного до предметного аспекту матеріалу й виконання ними включених до процесуального аспекту вправ забезпечує формування лексичної усвідомленості й глибше розуміння процесу формування у них англomовної лексичної компетентності в говорінні. Також це сприяє підвищенню ефективності навчання й мотивації студентів, оскільки професійний контекст активізує пізнавальні мотиви суб'єктів навчальної діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у конструюванні підсистеми вправ для формування англomовної лексичної компетентності в говорінні у майбутніх фахівців з економіки.

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики. Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 281 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К.: Видав. центр «Академія», 2004. 344 с.
3. Боднар С. В. Мовні й соціокультурні особливості англomовного економічного дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2015. № 19. Т. 1. С. 24–27.
4. Досє професії: Економіст. URL: <http://www.osvita.org.ua/articles/1163.html>
5. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів англійської мови з практичної мовної підготовки: монографія. Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2011. 414 с.
6. Ковальська Н. А. Релевантність економічного дискурсу. *II Міжн.наук.-практ. заочна конф. «Лінгвокогнітивні та соціокультурні аспекти комунікації»*. Острозька академія, 2013. URL: <http://naub.oa.edu.ua/2013/relevantnist-ekonomichnoho-dyskursu>.
7. Лут К. А. Жанрова типологія англomовного економічного дискурсу. URL: http://eir.zp.edu.ua/bitstream/123456789/1135/1/Lut_Genre_Typology.pdf.
8. Малюська З. В. Типові ситуації ділового спілкування для спеціалістів з економіки. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1350/1/3.pdf>.
9. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О.Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
10. Микитенко Н. О. Технологія формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю: монографія. Тернопіль: ТНПУ, 2011. 411 с.
11. Онуфрив А. Р. Формування англomовної компетентності майбутніх маркетологів у професійно орієнтованому усному спілкуванні : дис... к. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2017. 238 с.

12. Рудніцька К. В. Педагогічні умови формування професійної мовної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2013_1_11.pdf
13. Филлиппс Л., Йоргенсен М. Дискурс анализ: теория и метод. Харьков: Гуманитар. центр, 2004. 336 с.
14. Цимбровська Х. І. Методика формування у майбутніх лікарів-педіатрів професійно орієнтованої англійської мовної компетентності в усному спілкуванні: автореф. дис. ... к. пед. наук: 13.00.02. Тернопіль: ТНПУ, 2017. 20 с.
15. Adam J.-M. Textualité et séquentialité. L'exemple de la description. *Langue française*. 1987. № 74. P. 51–72.
16. Bronckart J.-P. Interaction, discours, signification. *Langue française*. 1987. № 74. P. 29–50.
17. Celce-Murcia M. Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching. *Alcon Soler E., Safont Jorda M. 9 eds. Intercultural Language Use and Language Learning. Springer*, 2017. P. 41–57.
18. Frendo E. How to Teach Business English. L.: Longman, Pearson Education Ltd., 2005. 162 p.
19. Tarone E. Some thoughts of on the notion of “communication strategy”. *Strategies in interlanguage communication*. Ed. by Faerch C. and Kasper G. L.: Longman, 1983. P. 61–74.
20. Tereshhuk V. Effective ways to semantization of foreign lexical units in the conditions of a virtual learning environment. URL: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/106/19199-efektivni-sposobi-semantizacii-inshomovnix-leksichnix-odinicv-umovax-virtualnogo-navchalnogo-seredovishha.html>.
21. Wrangham-Briggs C. Talking language to subject teachers. *Modern English Teacher*. 2002. July. Vol. II. № 3. P. 5–12 (10).

References:

1. Batsevych, F. S. (2003). *Narysy z komunikatyvnoi linhvistyky* [Essays on communicative linguistics]. Lviv [in Ukrainian].
2. Batsevych, F. S. (2004). *Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky* [Basics of communicative linguistics]. Kyiv: Akademia [in Ukrainian].
3. Bodnar, S. (2015). Movni y sotsiokulturni osoblyvosti anhlo-movnoho ekonomichnoho dyskursu [Language and socio-cultural peculiarities of English economic discourse]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Filolohiia*, 19 (1), 24–27 [in Ukrainian].
4. Dosie profesii: Ekonomist [Profession's File: Economist]. Retrieved from <http://www.osvita.org.ua/articles/1163.html> [in Ukrainian].
5. Zadorozhna, I. (2011). *Orhanizatsiia samostiinoi roboty maibutnix uchyteliv anhliiskoi movy z praktychnoi movnoi pidhotovky* [Organization of prospective English language teachers' independent work within practical language training]. Ternopil [in Ukrainian].
6. Kovalska, N. A. (2013). Relevantnist ekonomichnoho dyskursu [Relevance of economic discourse]. *Linhvokohnityvni ta sotsiokulturni aspekty komunikatsii, II mizhn.nauk.-prakt. zaochna konf.* [Linguistic-cognitive and socio-cultural aspects of communication, II International scientific-practical extramural conference]. Retrieved from <http://naub.ua.edu.ua/2013/relevantnist-ekonomichnoho-dyskursu> [in Ukrainian].
7. Lut, K. A. (2021). Zhanrova typolohiia anhlo-movnoho ekonomichnoho dyskursu [Genre typology of English economic discourse]. Retrieved from http://eir.zp.edu.ua/bitstream/123456789/1135/1/Lut_Genre_Typology.pdf [in Ukrainian].
8. Maliuska, Z. (2006). Typovi sytuatsii dilovoho spilkuvannia dlia spetsialistiv z ekonomiky [Typical situations of communication for economists]. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/1350/1/3.pdf> [in Ukrainian].
9. Bihych, O. B., Borysko, N. F., & Boretska, H. E. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka* [Teaching methods of foreign languages and cultures: theory and practice]. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
10. Mykytenko, N. (2011). *Tekhnolohiia formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti maibutnix fakhivtsiv pryrodnychoho profilu* [Technology of building a foreign professional competence in prospective specialists of Sciences]. Ternopil: TNPU [in Ukrainian].

11. Onufriv, A. (2017). *Formuvannia anhlomovnoi kompetentnosti maibutnikh marketolohiv u profesiino oriietovanomu usnomu spilkuvanni* [Building of English competence of prospective marketers in professionally-oriented communication]. (Candidate's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
12. Rudnitska, K. (2013). Pedahohichni umovy formuvannia profesiinoi movnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv ekonomichnoho profilu [Pedagogical conditions of building professional language competence of prospective economists]. Retrieved from http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2013_1_11.pdf [in Ukrainian].
13. Fillips, L., & Yorgensen, M. (2004). *Diskurs analiz: teoriya i metod* [Discourse analysis: theory and method]. Kharkiv [in Russian].
14. Tsybrovska, Kh. (2017). *Metodyka formyvanya u maibutnikh likariv-pediatriv profesiino oriietovanoi anglomovnoi kompetentnosti v usnomu spikyvani* [Methodology of building in prospective pediatricians' professionally-oriented English competence in oral speech]. (Abstract of Candidate's thesis). Ternopil National Pedagogical University. Ternopil [in Ukrainian].
15. Adam, J.-M. (1987). Textualité et séquentialité. L'exemple de la description. *Langue française*, 74, 51–72 [in French].
16. Bronckart, J.-P. (1987). Interaction, discours, signification. *Langue française*, 74, 29–50 [in English].
17. Celce-Murcia, M. (2017). Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching. *Intercultural Language Use and Language Learning*, 41–57 [in English].
18. Frenco, E. (2005). *How to Teach Business English*. L.: Longman, Pearson Education Ltd. [in English].
19. Tarone, E. (1983). Some thoughts of on the notion of "communication strategy". *Strategies in interlanguage communication*, 61–74 [in English].
20. Tereshhuk, V. Effective ways to semantization of foreign lexical units in the conditions of a virtual learning environment. Retrieved from <http://www.stattionline.org.ua/pedagog/106/19199-efektivni-sposobi-semantizacii-inshomovnix-leksichnix-odinicv-umovax-virtualnogo-navchalnogo-seredovishha.html> [in English].
21. Wrangham-Briggs, C. (2002). Talking language to subject teachers. *Modern English Teacher*, II (3), 5–12 (10) [in English].

Mykytenko N. O.,

orcid.org/0000-0003-4975-4404

Kotlovskiy A. M.,

orcid.org/0000-0001-6320-0235

ASPECTS OF THE CONTENT OF BUILDING ENGLISH LEXICAL COMPETENCE IN PROSPECTIVE ECONOMISTS' SPEAKING

The article substantiates the aspects of the content of building English lexical competence in prospective economists' speaking taking with regard for the essence and structure of this competence. The structure of lexical competence includes: lexical knowledge, perceptive and reproductive lexical skills and lexical awareness. The expedience of analysis of economists' professional discourse has been grounded; the findings of this analysis have been implemented in the content of building English lexical competence in speaking. It has been found out that on lexical level an English economic discourse is notable for the presence of general and specific terminology, inter-branch terminology, fixed term-collocations, business idioms and abbreviations of economics, economic neologisms, buzzwords, borrowings, verbal expressions of indicators, lexical synonyms and graphical formations. The subject-based component of the content of building English lexical competence in prospective economists' speaking encompasses dominant spheres and types of oral professionally-oriented communication of economists: professional roles, communicative strategies, communicative aims and purposes, lexical knowledge, language material, no-verbal means of communication, topics, issues and texts and learning strategies. A process-based component of the content of building English lexical competence in prospective economists' speaking entails: receptive and reproductive lexical skills, vocabulary exercises, abilities of dialogical and monological speeches, abilities and skills to use linguistic and socio-cultural material, exercises to master linguistic and socio-cultural material, knowledge, skills to apply communicative, compensatory and learning strategies, exercises to foster communicative, compensatory and learning strategies.

Key words: English lexical competence, lexical knowledge, lexical skills, lexical awareness, speaking, prospective economists, content of learning, subject-based aspect, process-based aspect.

Дата надходження статті: 28.04.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Морська Л. І.

УДК 378.035.91

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi53.444>

Савчук Б. П.*,

orcid.org/0000-0003-2256-0845

Вінтоняк О. В.*,

orcid.org/0000-0003-0040-3582

Ковальчук В. М.*,

orcid.org/0000-0002-1292-6500

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ КОУЧИНГУ В ПІДВИЩЕННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

У статті проаналізовано зарубіжний досвід використання освітнього коучингу в розвитку професійної майстерності педагогів з акцентом на можливостях його адаптації до українського освітнього середовища. З'ясовано, що використання коучингу в царині освіти в зарубіжних країнах здійснюється на різних рівнях – загальнодержавному, регіональному, місцевому та окремих освітніх закладів. Для цього застосовуються апробовані організаційні форми (коуч-сесії, тренінги, вебінари, робота в педагогічних колективах тощо) та реалізуються масштабні психолого-педагогічні проекти, які дають змогу перевірити ефективність коучингових моделей, технік і методик на практиці.

Предметно проаналізовано досвід продуктивного використання коучингу в 40-річній діяльності Освітнього тресту та Національного коледжу (Education Trust and the National College, CfBT), головного дослідно-експериментального майданчика Великої Британії; реалізацію моделі педагогічного коучингу на основі впровадження стратегічної комплексної навчальної програми в державній початковій школі Аберфойла Хаб (Aberfoyle Hub), розташованій у передмісті Аделаїди (південна Австралія); використання коучингу в підготовці викладачів вищої школи на прикладі реалізації експерименту «Школа та безперервний професійний розвиток», проведеного в 1980–1996 рр. Беверлі Шоверсом і Брюсом Джойсом за участю викладачів американських коледжів; результати експериментального дослідження турецького вченого Шенола Сезера, відповідно до яких використання технології освітнього коучингу в підготовці випускників до вступу до університетів виявилось ефективнішим, аніж традиційна методика проведення семінарів. Зроблено висновок, згідно з яким спеціально розроблені навчальні коучингові програми і проекти за умов творчого застосування можуть бути ефективними в підвищенні педагогічної майстерності вчителів і викладачів різних типів освітніх закладів України.

Ключові слова: освітній коучинг, зарубіжний досвід, педагогічна майстерність, коучингові навчальні програми, професійно-педагогічна діяльність, саморозвиток, самооцінка, освітнє середовище.

*© Савчук Б. П.

*© Вінтоняк О. В.

*© Ковальчук В. М.